

Stredoveké mesto a jeho svet

Stanislav Trebatický

18. novembra 2019 ✚ *História*

Stredoveké mesto tvorilo hierarchicky a systematicky usporiadaný svet, ktorý sa snažil zladit náboženský, hospodársky a politický život do súmerného celku. Podobne ako sa stredoveká spoločnosť snažila usporiadať do hierarchického celku, snažilo sa aj stredoveké mesto koncipovať svoju podobu do uzavretej hierarchickej bunky, ktorá tvorila akýsi svojský ostrov obchodu, remesla, vzdelania a náboženského života vo feudálno-agrárnom okolí.

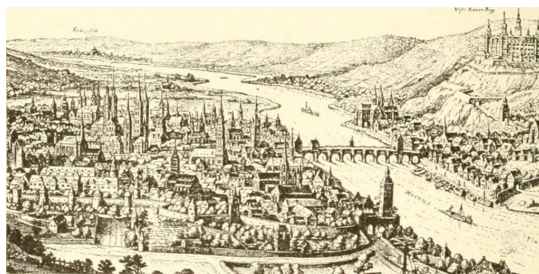
Stredoveké mestá môžu byť pre nás v mnohom inšpirujúce. Predstavujú zatiaľ pravdepodobne najúspešnejšie zladenie poriadku a hierarchie so slobodou a právom tak, aby ani v jednom smere neupadali do extrému. Poriadok v meste bol vymáhaný nekompromisným spôsobom, dnes by povedali netolerantným. Zločin bol trestaný fyzickými trestami a verejným potupením.

Na druhej strane by sme márne hľadali súčasný všadeprítomný štátny dirigizmus a liberálnu unifikáciu. Každé mesto malo svoje privilégia a špecifické zákony. Vnútorne pravidlá si určovali samotné mestá a ich cechy. Mocensky spadali všetky pod kráľovskú moc, ale tá bola vďaka systému privilégií viac-menej vzdialená. Z toho plynula samospráva a autonómia. Avšak nikdy nie anarchická nezávislosť, pretože kráľovská a mestská moc sa potrebovali a dopĺňali ako opozitum voči feudálom.

Mesto bolo teda svetom uzavretým, neprijímajúcim cudzincov a ak áno, tak len po podrobnom skúmaní a dlhoročnom začlenení do mestskej komunity. Na druhej strane tvorilo spolu s ostatnými mestami akési vzájomne súostrovie spolupatričnosti v mori okolitej monarchie, súostrovie spojené náboženstvom a komunikáciou medzi cechmi a náboženskými rádmi.

Na rozdiel od súčasných miest boli stredoveké mestá skutočne samosprávne. Je veľmi nepravdepodobné, že by kráľovská moc mohla nariadiť mestu, aby prijalo za svojich občanov nejakých cudzincov len preto, že to nariadil niekto z ďalekého centra. A ak sa tak stalo, tak potom za poriadne výhodné privilégia. Predstava „umiestnenia“ nejakých imigrantov v meste bez súhlasu jeho občanov bola nemožná.

Čo nás môže inšpirovať najviac, je idea autarkizmu – sebestačnosti. Aj keď niektoré mestá mali špecifickú hospodársku základňu, napr. banské mestá, ktorá sa nedala všade napodobniť, tak vo všeobecnosti sa usilovali o to, aby boli nezávislé na produkcii iných miest. Každé mesto malo svoj cech pekárov, mäsiarov či krajčírov a obuvníkov. Byť nezávislým na ekonomike iných miest, aj keď s nimi obchodujeme a spolupracujeme, je model, ktorý sa osvedčil v dobách mieru a predovšetkým v dobách krízy. Možno už čoskoro budeme mať možnosť pochopiť aké výhodné je žiť za hradbami a sebestačne.

Zdroj: flickr.com

Podstatným rysom stredovekého mesta bolo však jeho metafyzické zameranie. Život v meste sa nesústredoval na bezcieľne hromadenie majetku a nikam nesmerujúcu efektivitu výroby. Mysle a duše mešťanov sa upierali k Bohu a považovali ho za posledný cieľ svojho snaženia. Tomuto cieľu boli venované najväčšie čiastky nahromadeného majetku. Uprostred učupených domčekov remeselníkov a kľukatých uličiek sa týčili mohutné katedrály, kolektívne diela zbožnosti a obetavosti. Tvorili skutočný stredobod všetkého života obyvateľov.

Pozoruhodná je aj organizácia obrany mesta. Tá bola ponechaná na motivácii jednotlivých cechov a spolkov. Mešťania sa sami ozbrojovali, cvičili, ich oddiely boli organizované podľa remesiel a v spoločnom boji stál majster vedľa tovariša a učňa, boli spojení putom spolupatričnosti a vedomím, že chránia a bojujú za niečo, čo im je skutočne blízke a drahé. Poznali sa navzájom a ich obrana mala silnú citovú i racionálnu motiváciu.

Zaujímavá je aj kombinácia hrdosti mešťanov na svoje práva a privilégia, túžba po autonómnosti, ktorá nedovoľovala organizovať panovníkovi životy mešťanov tak, ako to dnes robia napr. komisári z EU, s oddanosťou kráľovi. Mešťania a kráľ tvorili prirodzených spojencov v boji proti feudálnej anarchii vysokej šľachty. Tým nám ponúkajú racionálny a nie utopický pohľad na občianske slobody. Tie sú možné práve na takejto lokálnej úrovni. Na úrovni vyššej sa nutne vzhľadom na veľký počet obyvateľov krajiny stávajú fikciou a v najhoršom prípade podvodom. Mestá dokonale zapadali do koncepcie, ktorú vyjadril francúzsky politický mysliteľ Charles Maurras: „Demokracia v meste, aristokracia v kraji, monarchia v štáte.“

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/stredoveke-mesto-i/>